

Död ved

Hur gör jag?

- Mest värdefullt är det om döda träd får stå kvar. Om trädet bedöms vara farligt kan du göra det säkrare genom att kapa av grenarna och lämna stammen stående, en så kallad högstubbe. Spara döda grenar i ett levande träd om de inte utgör en säkerhetsrisk.
- Träd och grova grenar som fallit eller som måste avverkas gör mest nytta om de får ligga precis som de ligger, så hela som möjligt. Om det inte går kan du kapa upp stammarna och grenarna och dra ihop dem i en hög på samma plats.
- Ibland är det inte möjligt att ha kvar död ved på den plats där den fallit. Då kan du samla ihop all död ved i en hög och lägga den på ett mer passande ställe. Detta kallas biodepå eller faunadepå. Du kan lägga biodepån på en undanskymd plats där den inte är i vägen. Eller så lägger du den på en väl synlig plats och sätter upp en skylt som förklarar vad det är. Detta brukar ge mycket positivt gensvar från besökare på platsen och är ett bra sätt att sprida information om vikten av död ved för många olika arter. Fördelen med en biodepå är att du kan fylla på med stammar och grenar allt eftersom. Då förser du de växter, svampar och djur som lever där med nytt material hela tiden, samtidigt som du slipper ta hand om materialet.

Vilka arter hittar jag här?

Det finns flera hundra olika svampar som bryter ner döda träd och grenar. Och det finns två olika sorters nedbruten ved. Det ena är vitröta, där ligninet bryts ner och ett vitt, trådigt material blir kvar. Det andra är brunröta, där cellulosan bryts ner och blir brunt och fyrkantigt. Bara en liten del av svamparna bildar fruktkroppar som sticker ut utanför stammen eller grenen.

Ungefär en fjärdedel av Sveriges cirka 4 500 skalbaggsarter är beroende av multnande och nedbruten ved. Larverna lever antingen i veden eller under barken. Olika arter föredrar olika sorters ved, en del behöver nyligen döda stammar och grenar, andra som skalbaggen orange rödbeck vill ha den nedbruten. En del lever endast i veden på en speciell trädart medan andra är mer noga med hur varmt eller fuktigt det är på platsen. Några lever av svamparnas mycel eller fruktkroppar. Alla insektslarver i veden lockar till sig djur som äter dem.

Flera sällsynta arter av mossor, lavar och svampar är specialiserade på att växa på död ved. Även mossor och lavar har olika behov av trädslag, nedbrytningsfas och hur solig och torr veden är.

Skapa inte en faunafälla

Många småkryp lägger sina ägg i ved som nyligen har dött. Vid en avverkning kan det fällda virket bli en lockande barnkammare. Men det finns en risk att den nydöda veden blir en dödlig fälla för ägg och larver, om virket bearbetas eller eldas innan insekterna har utvecklats.

Avverka därför utanför ägglägningsperioden. Starta avverkningen tidigast 1 augusti och elda eller bearbeta virket före 30 april, då minskar sannolikheten att sällsynta småkryp lägger ägg i veden.

Du kan även lägga upp en stor avverkningshög, gärna med lövveden på toppen. När högen sedan ska flisas ta då bort översta lagret och gör en fauna-depå av det materialet. Flisa resten.

Vitrötad ved är trådigt och vitt.

Brunrötad ved faller isär i små bruna fyrkanter.

Även vi människor kan trivas en stund på en biodepå.

Länsstyrelsen Västmanland, november 2021 Foto: Karin Sandberg